

Præsten C. F. Junghans og hans Optegnelser 1793—1829.

Ved Pastor **G. Schousboe-Jensen** i Buerup.

DET kan vel nok paastaas, at det menneskelige Aandsliv staar højest i de Lande, hvor Aaret har en Vinter. Vinteren er Mindernes Tid. De lange Aftener, der i gamle Dage ikke forkortedes ved Hjælp af de herlige Lamper, vi nu har, nødte den nævenyttige til Husflid og indbød de mere tænksomme Naturer til i Erindringen at opfriske det forgangne Aars Begivenheder og fordybe sig i de indvundne Erfaringer. Eventyrene og Sagaerne er Vinterbørn. Om Sommeren arbejder Legemet — men Vinteren er Aandens særlige Arbejdstid.

Paa de efterfølgende Blade skal forelægges for Læserne en gammel Præsts jævne Beretning¹ om, hvad han har oplevet i Ribe Amt fra Aar til Aar og over-tænkt paa hvert Aars sidste Aften. Og det er skønt at se, at ihvad han end har at tænke tilbage paa, saa faar han dog hver Gang en Tak frem — en Tak til „den store Bestyrer“, der leder alt til det bedste.

Den bedste Historie er altid den, der bliver fortalt af et Øjenvidne, af et Menneske, der er samtidig med Begivenhederne, og Læseren vil straks kunne skønne,

¹ i Anst og Gesten Præsteembedes Liber daticus (Kaldsbog).

at denne gamle Præst har været af dem, der forstaar at „følge med“. Det har nu sin ejendommelige Interesse at se, hvorledes ikke blot fædrelandske, men ogsaa evropæiske Begivenheder afspejler sig i et Par vaagne Øjne i en stille jydsk Præstegaard. Hans nøjagtige Angivelser af Korn- og Kvægpriser, af Vejr- lig og Konjunkturer, røber den interesserede Land- mand, hans politiske Betragtninger den varmhjertede Fædrelandsven, hvorimod han kun i ringe Grad træder Læseren i Møde som *Præsten*; men det har han jo ej heller tilstræbt.

Hans Navn er *Caspar Frederik Junghans*, og han var i den lange Aarrække 1793 til sin Død 1833 Sognepræst for Anst og Gesten med Bolig i Gamst Præstegaard. Han var én af dem, der af Kongen be- æredes med den nu uddøde gejstlige Titel: Konsistorialraad.

Om sin Afstamning m. v. fortæller han selv. Her skal til yderligere Oplysning om Manden blot anføres det Skudsmaal, han et halvt Aarhundrede efter sin Død faar af en gammel Tilhører:¹ „J. udmærkede sig ved en sjælden Akkuratesse og Bestemthed, mødte ved Kirken til Klokkeslettet paa Minuttet og havde i mange Aaren Kusk, der vidste nøje Besked og fulgte den. Dette havde megen Indflydelse paa Pastoratets Be- boere, der og blev vænnet til at møde efter Indvars- lingen andet Steds, og jeg tror nok, at disse Sogne har noget forud i denne Retning, saavidt jeg har kunnet skønne. Han var en rettroende Mand, som de fleste Præster i den Periode noget berørt af For- nuftreligion, saa det kristelige Livsrøre var mest fra

¹ Anders Simonsen: Nogle Optegnelser om Andst og Gjesten Sogne i de sidste Aarhundreder. Kolding 1888.

hans Formands¹ Tid og derfor i Forfald. De ovenfor berørte Fortrin gjorde, at han overfor sine Sognemænd vedligeholdt den stærke Respekt, som fra Arildstid var til Stede; dog at kysse Præsten paa Haanden blev aflagt forinden hans Afgang. Saaledes kan jeg erindre, at Præsten havde leveret min Fader en Lærebog som Foræring til mig for udvist Flid i Skolen; min Moder kunde ikke faa mig til at gaa hen og kysse Præstens Haand til Tak derfor, og hvorfor ikke? Netop fordi jeg ikke nogen Sinde havde set andre gøre saa. . . . Han var gift 2 Gange, havde ingen Børn selv, opdrog en Plejedatter af Familien, levede et eksemplarisk Liv, drak sit bestemte Kvantum Vin daglig og havde sin egen Vin med, naar han enkelte Gange kom til Gilde i Sognene. Han havde Medhjælpere i Skole- og Fattigkommissionerne; Præstens Vilje var i Regelen Kommunallov, og ingen anden end han havde noget at skrive i Protokollen uden sit Navn; men Orden var der i denne Præsts Tid.“

Her følger saa hans Optegnelser.

Hr. Caspar Friderich Junghans fulgte hernæst som Sognepræst til Andst og Gjesten — Søn af Kirkernes

¹ Jens Nielsen Høstmark, en fortræffelig Mand, om hvem A. Simonsen skriver S. 39: „Pastor H., som kom til Embedet i Novbr. 1759, var en rettroende nidkær Herrens Tjener, der virkede meget til det kristelige Livs Fremme i Menighederne, der selvfølgelig igen tabte sig noget efter hans Afgang; men det ægte bærer dog sin Frugt igennem Tiderne“ — Hans Billedø hænges i Anst Kirke. Han har i Embedsbogen optegnet en Del om Salget af det kgl. Ryttergods i Koldinghus Aaret 1765, om Jordens Udskiftning i A. og Gj. Sogne 1774 og om „Kvægsvagheden“ i Grænsesognene 1779–82.

Patron Hr. Justitsraad Hans Junghans, Postmester i Kolding og Herredsfoged over Andst, Jerlev og Slaugs Herreder. Fød den 1. Julij 1756 ved Letraborg i Siælland, hvor min Fader da var Inspecteur over Grevskabet Letraborg. Er dimitteret fra Colding Latine-Skole 1775 modtog Exspectance Brev af min Fader paa dette Sognekald den 31. October 1786, hvilket dernæst af Hans Mayestæt blev confirmeret den 29. December samme Aar. Den 10. Julij 1789 kaldede Hans Mayestæt mig til Residerende Capellan til Legangers Præstegield i Bergens Stift. Den 6. August samme Aar indtraadte jeg i Ægteskab med min kiære Hustrue Karen Gløerfelt. Den 12. May 1793 blev jeg i Andst Kirke indsat, som ogsaa i Giesten Kirke, af Provsten, Sogne-Præst til Leirschou og Jorderup, Herr Lauritz Kasbjerg. Herren give mig Aand og Naade til retteligen at tiene ham blandt disse kiære Menigheder indtil mine Dages Ende!

C. F. Junghans.

Den 1. Julij dette Aar modtog jeg Præstegaarden, dens Avl, som og min salig Formands Arvingers Naade-Aar for den Summa Tolv Hundrede Rigsdaler. Med Præstegaarden, der er billig at regne blant de brøstfældige, fulgte 2 gl. Kackelovne, som stode i begge Stuerne. Under den Avl, jeg tilkiøbte mig, var den hele Rugsæd $40\frac{1}{2}$ Td. — den halve Vaarsæd $12\frac{1}{2}$ Td. Havre, $3\frac{1}{4}$ Td. Byg, $13\frac{1}{2}$ Td. Boghvede, samt den halve Deel af Høe, 40 Læs. Tillige er herunder beregnet den halve Vaarsæd, som Arvingerne for mig havde lagt. Deres halve Korntiende blev beregnet til 1 Rd. 3 Mk. 8 Sk. Td. Hartkorn. De øvrige Intægter:

Smaaredsels Tiende, Ostetiende, Landgilde, Accidentier fra afvigte 1. Junij og Juuleoffer blev ansat til 79 Rd. Foruden Præstegaarden havde min Formand taget Fæstebrev paa 1 Skp. 1 Fdk. 1 Alb. Hartkorn Kirkejord, som ved Udskiftningen skulde være kommen ind under Præstegaardens Jord. Denne Kirkejord har jeg tilkjendegivet min Fader, at jeg vil have skilt fra Præstegaarden (om den under samme skulde ligge) hvortil han og har begynt med de fornødne Anstalter. — Ved Enden af min Formands Levetiid yttrede min Fader den Formening, at Kirken burde have Tiende af Sognekaldets Mensalgods. Alle 3 Tiender er fra Alders Tid nydte og oppebaarne af Præsten, som jus. Da jeg kom hertil, gientog han sin Formening, men jeg paastod at beholde, hvad min Formand havde havt, ubeskaaret. — Han forespurgte sig i Cancelliet herom, sammes Resolution faldt d. 21. Maj: „Forbliver ved Loven og i Tilfælde af Tvistighed afgjøres ved Rettergang.“ — Han vedblev at paastaae sin Andeel i ommeldte Tiende, hvorved jeg den 8. August bad Cancelliet lægge sig herimellem. Dets Resolution falt den 5. Novbr. „forbliver ved Loven og i Tilfælde af Tvistighed, maae samme afgjøres ved Rettergang“; imidlertid oppebar jeg i Fred alle Tiendens Deele af Mensal Bønderne, om herudi skeer nogen Forandring, vil Tiden viise. — De Dokumenter, som bleve mig overleverede ved min Ankomst hertil og Arvingernes Aftrædelse fra Præstegaarden, og tilhørte Embedet og Gaarden, vare: Ministerialbøgerne for Sognene fra 1723, begynt i Novbr. — denne Liber daticus — nogle gamle Skiftebreve, Fæstebreve, Resolutioner etc., som af mig ere numererede og indbe-

fattede i 33 Nummere, — og 3 Bind af Forordninger, som min Formand haver ladet hæfte.

Den 31. Decbr. 1793.

C. F. Junghans.

1794, den 26. Febr., havde Landene den Uheld, at det kongelige Slot Christiansborg i Kiøbenhavn blev ved Ildebrand, som opkom i det, lagt i Aske - dog blev mange af de vigtigste Ting reddede, som og de ved Slottet liggende Bygninger og Staden uskad. En Andagts og Bede Dag blev i denne Anledning anordnet, som her i Stiftet blev holden den 2. Søndag efter Paaske; Texten, hvorover prædikedes, var Essaia 43, 1—3. Rørte over dette Vandheld, især for Kongehuset, fulgte Landet det Exempel, som de 32 Mænd i Kiøbenhavn gav, og gjorde et frivilligt Sømmenskud til Kongen for at lindre hans Sorg og overbevise ham om dets Hengivenhed. Her af Andst Sogn blev sammenskudt 68 Rd. og af Giesten Sogn 50 Rd. — foruden dette gav jeg efter min ringe Evne 20 Rd. — Dette Aars Sommer lod befrygte en almindelig Dyrtiid i Landet formedelst en langvarig Tørke, formedelst hvilken ogsaa Foraars Sæden paa de fleste Stæder svant bort, saa at Byg og Havre er rart og saare dyrt; men Gud hialp i øvrigt, da Nøden var størst, saa Landet fik Velsignelse af Rug, og mange Stæder tillige af Boghvede. — I dette Aar er her i Sognene indført en nye befalet Lærebog for Ungdommen i Skolerne og til dens Confirmation.

Den 31. Decbr. 1794.

C. F. Junghans.

Udi dette Aar havde vi en meget stræng og lang-

varig Vinter. Kornpriserne bleve med Foraaret ualmindelig høye, som dels aarsagedes derved, at Landene ej kunde faa Korn fra Østersøen, dels ved at de fremmede krigende Magter lede Mangel paa Korn og betalte anseeligt for, hvad dem blev tilført. Udi April Maaned betaltes allerede for Rug Tønden 4 Rd., Boghvede 2 Rd. 4 Mk., Byg 3 Rd. og Malt 3 Rd. 3 Mk. En Fælle, som Gamst Bye endnu havde Vesten for Byen, og afvigte Aar blev udskiftet imellem os, hvoraf Præsten fik sit Stykke op til sin øvrige Heedelod, begynte man dette Aar at inrette til Korn-Sæd hist og her. — Paa Vaaningshuset i min Præstegaard har jeg dette Aar gjort en Grund-Reparation ved at lade det omlægge med Fodstycker, belægge med nyt Gulv og Loft, nye Vinduer overalt i Værelserne etc. Den 5. Junij havde Landet den Bedrøvelse, at der opkom Ildebrand paa gammel Holm i Hovedstaden, der i en Hast greb om sig, gjorde Brand-Redskaberne uduelige, og borttog omtrent en Tredie Deel af Staden, blant de mærkværdige Bygninger var Nicolai Kirke. Endskiønt Høsten kom silde, formedelst Veirets Vanskelighed, saa dog intraf stadigt Veir i rette Tid, og man inhøstede Velsignelse. Kongen kiøbde i dette Efteraar Korn af Landet, gav Bønderne 22 Mk. 8 Sk. for Td. Rug, 16 Mk. for Byg og 9 Mk. for Havre. I Andledning af den ulykkelige Ildebrand dette Aar i Kiøbenhavn, hvorved saa stor en Mængde Mennesker kom til at savne de betydeligste Livets Fornødenheder, indbød Kongen Landene til at gjøre et frivilligt Tilskud, for at afhielpe de Fattige Brandlidtes Nød. Dette at indsamle blev overdraget Præsterne. Andst og Giesten Menigheder havde god Villie til at hielpe, men deres Evne forbød dem at være saa gavmilde, som de det

forrige Aar havde været mod Kongen selv. Af Andst Sogn blev der indsamlet 25 Rd. 2 Mk. 11 Sk., af Giesten Sogn 15 Rd. 5 Mk. 15 Sk. — jeg gav 4 Rd. Kongen selv og Kongehuset gjorde sig i Andledning af denne Ildsvaade ret elskværdig. Til de Fattige lod det ugentlig uddele et stort quantum Brød og Øll uden Betaling. For at skaffe de Huusvilde Skiul og Lye, blev Orlogsskibe indrettede, da de Bygninger, Kongen overlod til at modtage de Uheldige, ikke kunde rumme dem. . . . .

Den 31. December 1795.

C. F. Junghans.

Dette Aars Vinter var meget mild intil om Foraaet, da det falt ind med stærk og temmelig vedvarende Frost. Kornet var i usædvanlig høj Priis, formedelst den Tanke Kiøbmændene vare udi at afsætte det med stor Fordeel udenrigs; men med Et skete Forandring herudi ved Kornhandelens Aabning i Østersøen. Under 18. Martij skeete en Indbydelse fra Kongen til alle Tiendetagere og Ydere at gjøre mindelige Acorder om Tienden med Yderen, saa at denne kunde beholde samme efter visse Bestemmelser paa Penge. Denne Indbydelses vrang Forstaaelse af Land Aldmuen gav Anledning til megen Giæring iblant dem, iblant andet troede de nu ikke længer at skulde yde Tiende in natura, nægtede ogsaa paa nogle Stæder at give Smaa Redsels Tienden, men en Placat af 5. Julij overtydede dem om deres Vildfarelse, og de bleve rolige. Høsten var dette Aar meget besværlig, men formedelst den usædvanlig vaade Sommer fik vi saadan Velsignelse af Vaarkorn i vore Lader, som ey kunde erindres noget Aar at have været saa stor. Derimod havde

Rugen taget nogen Skade. Denne købtes efter Høsten for 2 Rd. Tønden, højest 14 Mk. — Den 10. Oct. døde Enke-Dronning Juliane Marie, i sin Alders 68 Aar. Udi dette Aar byggede jeg af nye et Tørvehuus og satte ligeledes af nyt Tømmer og Steen Underdeelen af Qvægstalden 25 Fag samt reparerede tilstrækkelig Overdeelen. Hvorfor jeg under dato den 16. December dette Aar af Kongen er tilstaaet at maae af Eftermand faae 500 i Stæden for 500 Rd.¹ for Præstegaarden. Disse Reparationer paa mit Vaaningshuus og Stald kostede mig mod 900 Rd. Gud gav os at see en glad Ende paa dette Aar.

Den 31. Decbr. 1796.

C. F. Junghans.

Vinteren i dette Aar var som almindeligt, men Foraaet var særdeles mildt og begynte tidlig, hvilket gav Landmanden større Haab end han havde turt gjøre sig i Hensigt til Rug Sæden, da samme var for det meste lagt af maadeligt Korn, men saa glad han var i Haabet om en riig Høst af Rug (som i disse Egne er Bondens Hovedavl), saa meget tabdes dette Haab, da Rugen under Blomstring formedelst infaldende Natte Kuld tog betydelig Skade, hvilket strakke sig over det halve af Landet. Hertil kom atter i Aar en saare vanskelig Høst, saa man skiønner, at her var Misvæxt i Landet; og Udsigterne spaae Mangel paa denne Kornsort, om ikke Rug bliver inført fra andre Lande. Derimod havde vi Overflødighed af Byg, Havre og Boghvede, som vel for en Deel kan raade Bod paa hiin Mangel. Prisen paa Rug var dog endnu i dette Aar ikke høyere end 20 Mk. pr. Tønde. — I dette

¹ Formodentlig 500 Rd. Cour. i St. for 500 Rd. Sedler.

Aar afbrændte den største Deel af Nyeborg, formodentlig ved uforsigtig Omgang med Ild af Reysende, da Ilden opkom ved Midnatstiider i Giæstgiver Gaarden ved Stranden. En almindelig Collect er skeet for de Brandlidte, af hvilke en Deel vare dobbelt ynkværdige, da deres Huuse og Gaarde kort tilforn vare afbrænte, nu igien næsten opbyggede. Kongen viiste sig og særdeles naadig mod dens Indvaanere, deels i at forstrække, deels i at forære dem Penge. Megen Godhed viiste og Publicum dem ved at skikke dem anseelige Gaver baade i Penge og Vahre, saa deres Elendighed blev lindret og deres Trang afhiulpen. — Dette Efteraar var meget vaadt, hvilket vaade Veyr næsten uafbrudt vedvarede intil Aarets Ende, og forvolder, at Sæden, som tillige blev lagt silde, seer kuns maadelig ud. I Øvrigt takke vi den Aldgode Gud, som gav os en glad Ende paa Aaret den 31. December 1797.

C. F. Junghans.

. . . En særdeles vaad Vinter have vi i dette Aar haft, der meget fordærvede Veyene i Landet, ogsaa min Vey til Kirken blev saa slet, at jeg ikke kunde fare den, og da Sognemændene ey kunde blive eenige om at sætte den i Stand, maatte jeg andrage det for Amtmanden; efter hans Foranstaltning er noget af den gjort nogenledes i Stand, men det værste ligger endnu ved Enden af Maij uistandsat. — Kornpriserne have hidindtil været endog lette, ey saa meget formedelst Fremmed Korns Inførsel, som formedelst den store Velsignelse især af Rug, der overalt sidste Høst var paa Vester Kanten af Jylland, hvorfra Øster Kanten rigelig bliver forsynet, da ingen Udførsel af Korn til

fremmede Stæder i Aar har givet Leylighed til Udskibning fra Vesterkantens Kiøbstæder. Høsten var i Aar middelmaadig, men Kornet got og kom vel i Huus paa vore Egne. Priisen paa Rug har været temmelig høy hidindtil, men ikke overgaaet 4 Rd. hidindtil, hvilket maa formodes vil skee nærmere ved Foraaret. — Vi have udi dette Aar her i Herredet havt megen Uleylighed for Sogne-Præsten til Schanderup, Hr. Søren Høyrup, der formedelst uforsigtig Opførsel mod et Par Familier i Meenigheden paadrog sig offentlig Tiltale, og tillige Proces af dem. — Aaret endes med en saare stærk Frost, der haver længe vedvaret og trykket baade Mennesker og Qvæg. I Øvrigt overlade vi os til den Aldgode — hvis Navn være lovet, fordi han har giort alle Ting vel med os.

Den 31. Decbr. 1798.

C. F. Junghans.

Dette Aar begyndte som det sidste endte, med en saare stærk Frost; af Snee falt lidet eller intet førend Kyndelmisse, men ved den Tid falt samme saa stærk, at Veyene i Landet bleve formedelst denne en Tiid lang impassable. Frosten vedvarede næsten uafbrudt. I Paaske hellige Dage var det strængere Kulde end sædvanlig i Juulen, Paaske intraf den 24. Martij. Den haardeste Frost ledsagedes gemeenlig med Sydost Vind til Øster, ja og med Synden Vind. Man skrev i de offentlige Tidender, at en saa stræng og langvarig Vinter ikke havde været siden Aaret 1399. Fra 3. November f. A. indtil denne Dag, den 27. Martij, have vi havt vedvarende stræng Frost, 20 Dage untagen, udi hvilke det i den Tiid haver mildet; og paa denne Dag er det endnu en saare stærk Frost med Snee og

Storm fra Østen. Endelig infant Foraars Veyrliget sig den 8. April. . . Kornpriserne, især paa Rug og Havre, steeg med Tiden. Havren kostede i Sæde Tiden her paa Egnene mod 3 Rd. Tønden; Rug gav man udi Julij Maaned 4 Mk. for Skieppen og udi August 4 Mk. 8 Sk. . . . Denne Sommer var for det meeste kold og vaad, hvorover Kornet blev silde modent. Det ustadige og vaade Veierlig, udi hvilket Høsten intraf, gjorde denne saare vanskelig paa de fleeste Stæder i Landet og tillige sørgelig, da en Deel Korn paa mange Stæder, ogsaa hos os, blev fordærvet paa Marken; det meeste kom ikkuns maadelig i Huus. Vi vare saa lykkelige at faae vor Rugavl vel besørget, endnu den 14. October staaer meget Negekorn paa Marken.

I Følge den Kongelige Indbydelse til mindelig Foræening om Tienderne har jeg i Aaret 1797 begynt at oprette Contract med en Deel i begge Sogne om min Korn- og Qvæg-Tiende paa min Embeds Tiid at betale i rede Penge inden hvert Aars Udgang — men da en Mand ikke efter gientagne Bud kom med den accorderede Betaling, besværede jeg mig herover ved Amtmanden Helfried og begjærede Udpantning, som han ikke tilstod, og da jeg i øvrigt ikke var tilfreds med hans givne Resolution, androg jeg det for Cancelliet, som forlangte Gienpart af mine Contracter (disse ere begge af 31. Julij 1797), og jeg havde den Fornøyelse uden min Begjæring, at dette Collegium i Anledning af min Skrivelse og Biskopens Erklæring bevirkede Kongelig Confirmation paa disse til bestandig Regel for Efterkommerne, dateret 27. September 1799. I denne Sommer er Andst Herred inlemmet i Ribe Amt, saa vi i Stæden for Helfried bekom den gode veltænkende Mand, Kammerherre Moltke, til Amt-

mand. . . . Min Sognevey fra Gamst til Giesten blev i dette Efteraar gandske upaseerlig. Vedkommende vilde ikke istandsætte den, da de, nemlig Byerne, Gamst untagen, troede sig ikke pligtige dertil, eftersom Veyen løb over Gamst Mark, skjønt der under 4. Febr. 1794 var falden kongelig Resolution, at min Sogne Vey fra Andst Kirke til Giesten Markskiæl skulde istandsættes og vedligeholdes af heele Sognet, og den derefter var bleven tilmaalt enhver Mand, og Amtmanden dernæst havde befalet, at den inden 1. May 1798 skulde være istand, og endelig Herredsfogden, Borgemester Diechmann i Colding, ogsaa flere Gange paa mfn Begiæring havde mindet Sognet derom; men ney, de vilde ikke. Jeg maatte da, høyst ugiærne, melde for min Biskop, at jeg ikke, formedelst min Veys Upaseerlighed, kunde komme til Giesten Kirke og Sogn at forrette mit Embede; dette skeete den 11. Novbr., hvilket jeg og berettede vores nye Amtmand; jeg blev og fra Kirke den derpaa følgende Søndag — imidlertid blev der dog føyet nogen Anstalt for min Vey, og da Amtmanden maaskee herudi ikke satte den fuldkomneste Tillid, enten til min Beretning eller Herredsfogdens Iver i denne Sag, kom han selv den 4. December for at tage Veyen i Øyesyn, et smukt Beviis paa Kammerherre Moltkes Virksomhed og Iver i sit Embede; ved skrivtlig Ordre foranstaltede han det Fornødne til at Veyen skal være i god Stand 1. May 1800, da jeg imidlertid blev anvist Vey over en Mands Lod — det smukkeste ved hans Ordre er dette: at han selv bemeldte Tiid atter vil komme og bese Veyen. Hver Mand i Stiftet og Amtet lover sig godt af denne Mand. Efteraaret var meget vaadt og dertil milt, saa at vi fik Rugsæden lagt, hvor vanskeligt

det end saae ud. Og da den samme vanskelige Høst-tiid som ovenmelt har for det meeste været over heele Europa, saa synes Dyr-tiid at være uundgaaelig - alle-rede fra Høsttiiden af kostede Rugen over 4 Rd. Tøn-den, Byg 20 Mk., Havre til 3 Rd, Boghvede ligeledes. . . Aaret entes med meget stærk Frost, som begyndte den 18. Xbr. Under alt være Herren lovet, som gav os en glad Ende paa Aaret.

Den 31. December 1799.

C. F. Junghans.

Dette Aar begynte med stærk Frost, som dog for-mildedes midt i Januar, og siden har Vinteren været taalelig . . . I Februar begyndte Frosten igien og ved-varede intil Jevndøgn meget stræng, saa at dersom Sneer var falden i Aar som i Fjor, havde Vinteren været ligesaa stræng fuldkommen, men næsten intet Sneer faldt i denne Vinter. Ved Jevndøgn blev Vinden vest-lig, Veyret mildt og Foraaret nærmede sig . . . Som man forhen troede, saaledes blev det og i Hensigt til Tiiden, saare besværligt, i Julij Maaned betaltes Rug med 7 Rd. 3 Mk. Tønden og derefter i Proportion de øvrige Kornsorter. I dette Aar blev da min Sognevey sat i temmelig god Stand, dog ikke uden alvorlig Medfart. Thi da Stiftamtmanden kom og tog den under Syn, bleve de uvillige mulcterede, hvilket drev dem. Ved Høstens Tid kostede Rug mod 10 Rd. Tønden, Bog-hveden 5 a 6 — andre Kornsorter vare ikke at faae. — Vi høstede bedre end vi kunde haabet, dog, da Boghveden overalt slog feil og Rugen ikke var saa givtig som den kunde været, ere Udsigterne fra denne Side ikke behagelige for den tilkommende Tiid, dog, da Kongen har forbudet baade Udførsel og Brænden af

Rug,¹ vil det bidrage særdeles til taalelige Priser. — I denne Sommer opkom Misforstaaelse imellem os og England i den Anledning, at disse antastede en af vore Convoier i Havet (ved Canalen). Vor Flaade blev udrustet, Folket sammenkaldet, og det syntes, som et Søeslag forestod, da en Engelsk Flaade lagde sig i Sundet og nærmede sig Khfn., en anden havde posteret sig ved den holstenske Canal, men et Gesantskab, som kom hertil fra hine, bielagte i Mindelighed Misforstaaelserne, og alt blev roligt. I dette Aar (den 26. Junij) falt Dom i Høyeste Ret over en Deel heri Sognene, der med flere havde 1789 sat sig til Modstand imod Patrolbetienterne ved Lille Andst, som vilde fratage dem Brændeviin, kiøbt i Forkrog.² Fire her af Sognet maatte til Kiøbenhavn at arbeyde i 6 Maaneder ved Fæstningen. Atter andre her af Sognene komme i samme Uheld næstendels, sidst i forrige Aar, dette aarsagede mig til at foreslaae Cammeret vilde tillade Brændeviin føres igiennem Dollerup mod Consumtions Erlæggelse der. Hvilket ogsaa ved vor gode Stiftamtmand Moltkes Understøttelse blev bevilget af Kongen. — Efteraaret drog længe ud, der forvolte ikke liden Besparelse paa Foederet, som ikkuns var lidet hos Landmændene. — Ovenmelte Antastelse af England i Hensigt til vor Convoi var deels Aarsag til, at de nordiske Magter, 3: Rusland, Preussen, Sverrige og Danmark indgik Alliance og forbant sig til med bevæbnet Magt at forsvare deres Neutralitet og derved bidrage til Fredens Tilveyebringelse imellem de Krigsførende, og da tillige Rusland ikke er England god, saa synes en Søekrig uundgaaelig. Den Danske Flaade

¹ til Brændevin.

² i Skodborg Sogn Syd for Kongeaaen.

sættes og i beste Forsvars Stand. Foraaret vil udvikle dette. Udi de sidste 20 Aar synes det i Øvrigt som Guds straffende og tugtende Haand har været svær over den største Deel af Europa. Den Franske Nation afsatte og dræbte deres Konge; dette aarsaaede Krig imellem den og Østerrige, denne sidste drog det heele tydske Rige i sin Interesse, England blev og fiendsk mod Frankrig og forbant sig med Keyseren, Portugal var paa Englands Side og Spanien paa Frankrigs. Disse sidste vare særdeles lykkelige til Lands. erobrede ganske Holland, gjorde sig til Herrer over Sveitz, Venedig, Italien, og hertil en stor Deel smaa Souverainer, afsatte Paven. Hele Europa blev saare stærk rystet — nu i dette Aar bevæbner Norden sig. Krigens Elendighed ledsages af almindelig Trang paa Korn og Føde Vare — fra alle Lande er Udførsel forbuden, da Jordens Frugt paa de fleste Stæder haver nærmet sig Misvæxt. Her til Lands giælder 1 Tønde Rug paa denne Tiid 7 Rd. og derover, Boghvede er neppe at faae, nogle enkelte have kiøbt til Sæden og givet 8 a 10 Rd. for Tønden. Byg, der var den mest velsignede Sæd, betaltes med 4 Rd. Tønden, Ærter 1 Rd. 3 Mk. Skp.! saa vi hos os have meget at frygte. Endelig kommer til, at Pestagtig Sygdom har frembrut i Spanien (Cadix), skal og have ytret sig paa de Engelske Skibe. Vor Konge har gjort Anstalter, for at denne Ulykke ikke skulle indføres her i Landene. — Vinteren synes og at have dæmpet den paa de ommelte Stæder. Dette Sæculum endes saaledes under rædsomme Udsigter for Fremtiden. Ikkuns at vi ikke tabe vort Haab og Tillid til den Aldgode. Viselig vil han forherlige sin aldmægtige Bestyrelse over Mennesket for os og opfylde sit Løfte: at alle Ting

skal tiene dem til Gode som elske ham. Ham være Ære og Priis i Tiid og Evighed!

Den 31. December 1800.

C. F. Junghans.

Aarets Begyndelse aabnede ikke blidere Udsigter for os. Allene Vinteren hidintil har været taalelig, nærmere mild end haard. Kornpriserne falde ikke, men stige, som dels har sin Grund tillige deri, at Bonden har maattet levere $3\frac{1}{2}$ Skp. Rug af Tønde Hartkorn til Kongen. Præster reserve et Oplag af 3 Skp. pr. Td. Hartkorn. Fri Herregaarde, Græver etc. 6 Skp. pr. Td. Udrustningerne fortsættes og Krigsfolket sammenkaldes til Holsteen, da man frygter Overfald af England, saasnt det kan blive dem muligt at iværksætte. Dette Aar er oprettet et Landeværn i Danmark af de afskedigede nationale, til Landets Forsvar i Tilfælde af Fientlig Landgang i Særdeleshed, da man vil vide, at engelske Krigsskibe krydse i Søen runt omkring Jylland og Øerne. Elven og Veseren ere spærrede for disse af Preussen, dog haabes endnu Fiendtligheder at blive standsede og England at tilstaae Nationerne deres Rettigheder tit Søes, da Freden imellem Keyseren og Frankrig nu synes upaatvivlelig, og denne sidste har erklæret sig for Norden mod England tillige den 23. Februar. Et lidet Sømmenskud af Rug er skeet her i Sognene (Andst S. 30 Tønder, Giesten Sogn 8 Tønder) til de Fattige at overlades for 3 Mk. 12 Sk. Skieppen, der dog er en Lindring og Hielp for dem. Men Foraaret nærmer sig, Krig og Ødelæggelse truer Landet, da den Engelske Flode, 40 Linieskibe og 18 Fregatter have nogen Tiid opholdt sig ved Skagen, gaae ind i Cattegattet og vente vel

allene paa føyelig Vind for at trænge frem. Den 30. Martij trængde Fienden igiennem Sundet, ikke uden stor Skade paa deres Skibe, løb frem og lagde sig for Kiøbenhavn. Den 7. April, som var Skiertorsdag, holttes en meget haard Søetræfning, udi hvilken de Danske Søemænd viiste sig kiække og tapre og opvakte Fiendens Beundring, hvis Magt var tredobbelt i Styrke. Træfningen varede 5 ($4\frac{1}{2}$) fulde Timer, hvorpaa fulgte 3 Dages Stilstand efter Fiendens Begiær (intet Russisk eller Svensk Skib var tilstæde), hvis seiervante Admiral Nelson først heysede det hvide Flag. Efter de Dages Forløb gav de Danske Signal til Slag, men Fienden holt sig tilbage; hernæst blev den 9. April sluttet Stilstand paa 14 Uger, inden disses Ende haabe alle, at Fred igien er bragt til Veye. Denne er vel endnu ikke bekientgiort den 1. September, men alle Ting vidne om dens Vished, da den Engelske Flode er dragen tilbage, Tropperne komne hiem og Handelen igien aabnet imellem dem og os. . . . Endnu er Freden imellem os og England ikke bekientgiort, men saa meget vide vi fra Cancelliet offentlige, at den er hæderlig for Danmark. De krigerske Magter uden for os have ophørt med Fientligheder mod hinanden, ja endog have stiftet Fred, saa der ved Aarets Ende er almindelig Fred over Europa. Vi trykkes ikke mere af Dyr-tiid. Udsigterne for Fremtiden synes opmuntrende. Hvo tilkommer Æren herfor, og hvo bør vi takke uden den barmhiertige Gud! Vi ende saaledes dette Aar under glade og taknemmelige Følelser over den store Bestyrers inderlige Godhed imod os i det forbigangne Aar. Han give vi stedse maa stræbe at yde ham værdig Lov og Tak!

Den 31. December 1801.

C. F. Junghans.

Vinteren intil denne Dag den 8. Martij har været jevn, ikkun liden Sneer er falden, som forlængst igien er borttøet. Markerne begynde at grønnes og Bonden at røre sin Ploug. Kornpriserne ere faldne til de jevne, f. Rug 4 Rd. og Boghvede 2 Rd. . . . Foraaret var meget tørt, og formedelst den vedvarende Nordvestvind frygtedes, at Rugsæden maatte tage Skade; den tog det virkelig, men fordi Nattefrost intraf i dens Blomstre-Tiid; ogsaa Boghveden blev efter det beste Haab beskadiget formedelst Kuld, da den skulle kornsættes; saa Tiderne atter fra denne Side bleve besværlige, og saa besværlige som de forhen ikke have været. Fra Høstens Dag gialt 1 Tønde Rug 7 a 8 Rd., hvilken Priis vedbliver, og ikke tør haabes, at denne falder, da Rugen ogsaa i andre Lande har været maadelig. Byg Avlen var ypperlig og vil vel i sine Egne særdeles hielpe. En almindelig Skat blev i Aar paalagt Landet af Jordens og Huuses og Bygningers Besiddelse, Brug og Nytte, hvorved især det privilegerede Hartkorn er medtaget. Intil Aarets Ende var Veyrliget got. Vi takke Gud, som gav os under Helbred i Fred at naae dets Ende.

Den 31. Decbr. 1802.

C. F. Junghans.

Vinteren skred frem under stærk og langvarig Frost uden synderlig Sneer, man skulde have talt denne blant de strængeste Vintere, dersom Sneer var falden i Ligning med Frost. Denne vedvarede intil langt ind i April. Rugen gialt jevnt hen imod 7 Rd. Bliver Foraaret ikke desto mildere, vil Haabet om bedre Tider lettelig svækkes. Atter med dette Foraar udbrød Fientlighederne imellem England og Frankrig. Dette

Rige sente strax en Armee for Hannover, der valgte Underkastelse frem for Krigens Elendigheder. Os, som Frankrig søgte at drage fra Neutralitæt, blev det nødvendigt at føre Tropper paa Grændserne, disse udgjorde 20,000 Mand. Saaledes staar Sagerne nu den 12. Julij. Disse Tropper bleve samlede intil i September Maaned, da imidlertiid vi sikredes af Rusland og Preussen imod de Franskes videre Nærmelse, samt at de respecterede vores Neutralitet, og vore Tropper dernæst kom tilbage. Høsten intraf tidligere end man kunde ventet, formedelst vedholdende Varme og Tørveir. Høeavlen var almindelig her paa Egnene usædvanlig stor og god, da Veirliget føyede, ogsaa Rugavlen var for det meeste overalt i Landet bedre end man havde ventet, saa god som den i mange Aar ikke havde været; Havreavlen var og god, Bygavlen nogenledes, Boghveden derimod feilede for en Deel. Prisen paa Rug gjaalt i Sædetiiden højest 6 Rd. Det synes ikke, som Landet kan være trygt for Fiende, derfor bereder Kongen sig paa at kunde tage til Vaaben, om han dertil nødes. Skatterne ere betydelig forøgede, for at frembringe en Skatkammer Fond til Udgivternes Bestridelse i Tilfælde af Krig. Regimenterne skal have faaet Ordre at have alting færdigt til Anmarch. Kornpriserne mod Aarets Ende vare her paa Egnene: Rug til 5 Rd., Byg 4 Rd., Havre til 2 Rd., Boghvede var ikke til Falds. I dette Aar blev udstædt et Reglement for Fattigvæsenet. Med Haab om fredelige Tider ender Aaret under Tillid til den Aldgodes viise Forsorg og Beskiermelse.

Den 31. Decbr. 1803.

C. F. Junghans.

Aaret begynte milt, og det milde Veyr tog til og vedholt intil Maanedens Ende, men med Februar fik vi meget stærk Frost og en Deel Snee ved Stormveyr, der gjorde Veyene upassable. Frostene varede til den 26. Martij, da Foraarsveyrlig infant sig, dog vedblev Kuld og Nattefrost, saa Sneen langsam borttøede. — Tiden har ikke været saa besværlig som forbigangne Aar, dog vedblev Rugen jævnt hen at koste til 5 Rd., Boghveden herover, Byg 4 Rd. og derover. Hidtil have vi havt Rolighed og vore Tropper lagt stille. De Franskes Første-Consul Bonaparte er i dette Aar af Folket antagen til Keyser, hvilket Skridt menes at komme nye Uroligheder afstæd i Europa. Endnu vedvarer Krigen imellem dette Folk og England. Foraaaret var kolt og stormende. Rugen meenes paa mange Stæder at have taget Skade, hos os synes den ey heller saa god som forrige Aar, men Boghveden haabes megen Velsignelse af. Høsten var heel vaad og vanskelig over det hele Land, paa mange Stæder kom Rugen i Særdeleshed saa slet i Huus, at Nytten baade af Kiærn og Halm var liden, ja ingen. De øvrige Kornsorter derimod komme vel i Huus. Prisen paa Rug blev dog jevnt hen 6 Rd. paa vore Egne. Byg kostede 4 Rd. Da Vinteren paakom, falt de noget, men meenes med Foraaaret at stige, da Kornudførsel fra Østersøen er forbudet, og her er kuns lidt i Landet. Vinteren begynte temmelig stærk med November Maaned og vedvarer. Sneer er ved Aarets Ende ikkuns lidet faldet af. Med Haab om vedvarende fredelige Tider for os, naae vi Aarets sidste Dag. Derimod frygtes, at den gule Feber (en Pestartet Sygdom) skal hiemsøge os, da den er i Mallaga, Caedix, Mar-seile, og synes at udbrede sig videre i Europa. For-

sigtigheds Anstalter ere trufne overalt imod den. Vi overlade os i Hensigt til Fremtiden i den Aldgodes Haand og takke for denne Tiid, vi opnaaede.

Den 31. December 1804.

C. F. Junghans.

Aaret begynte med Frost, hvilken uden synderlig Snee vedvarede paa faae Dages Tøveyr nær, uafbrudt intil ind i May Maaned. Kornpriserne vare hidtil som i Vinteren, men fordi at Rugsæden overalt seer maadelig ud og lider under vedvarende Tørveyr samt Nattefrost, er det at befrygte: høye Kornpriser vil vedvare. . . . . Krigen imellem Frankrig og England vedvarer med Haarnakkenhed, og det førstes omgribende Magt har paadraget sig Ruslands og Tydsklands aabenbare Fortrydelse, saa Freden paa Fastlandet maaskee snart er afbrut. Den frygtelige Gule Feber er hidtil standset; men Qvarantaine Anstalterne vedblive med Aarvaagenhed og Paapassenhed. — Priserne paa Korn voxde med Sommeren; imod Høsten betales Rugen med 8 Rd. Tønden, og det øvrige Korn i Forhold hertil. Høsten bliver saare sildig, endnu den 4, Septbr. vides intet at være høstet her i Sognene. I dette Aar har jeg af nye opbyggt den nordre Længde af min Gaard, 21 Fag, og ladet beqvemmere indrette med Hensyn til Eftermanden; den kostede mig 300 Rd. Saaledes har nu denne Præstegaard ved første Indkiøb og Reparationer kostet mig til dato 1800 Rd. Den 7. Septbr. solgte min Fader Andst og Giesten Kirker med deres Herligheder og Rettigheder til Hr. Johann Schmidt, Eyer af Røygaard, som i denne Handel haver til Interressent Cammerherre, Stiftsamtmund Moltke i Ribe, Kiøbe Summen for dem begge er 15,000 Rd.

Høsten var temmelig vanskelig hos os formedelst den sildige Aarets Tiid. Sæderugen betales med 10 Rd. a 12 Rd. Tønden; endnu den 1. Oktober staaer Neegekorn paa Marken. Høyst besværligt bliver det for os at faae Sæden lagt inden Vinteren, da uventet Tropperne i Danmark bleve befalede den 25. September at holde sig marsfærdige til Holsten, hvorved ey allene Heste, men og de Nationale maa savnes for Landmanden; man vide ikke med Vished Hensigten, almindelig meenes, denne er at besætte vore yderste Grændser, da en Russisk Armee drager ind i Tydskland mod Frankrig, ogsaa samles en Svensk Armee i Pommern. Stærk Nattefrost begynte med 10. October og lod befrygte, at Vintersæden ey skulle blive lagt, da man ikke kunde pløye, men det gav igien milt Veyr, og Sæden blev lagt intil Mortensdags Tiid. Nu vides Hensigten af Troppernes Samling paa de Holstenske Grændser: at forsvare vores Neutralitæt. Armeekorpset bestaaer af 24000 Mand, og ventes ikke hiem for først i denne Vinter. Krigen udbrød paa nye imellem Frankrig og Østerrig, som havde Rusland i Forening med sig, ogsaa Sverrig var mod Frankrig — men Napoleon seyrede, hvor han kom frem, ødelagde gandske den østerrigske Armee, som stod mod de franske Grændser, marserede til Vien, indtog den og trængte videre frem i de Keyserlige Lande til Mæhren, der forefaldt atter et Hovedslag ved Austerlitz i Mæhren imod Russerne tillige med, men til Frankrigs Fordeel. De tre Keyserer var tilstæde hver med sine Tropper, nær var den tapre Russiske bleven fangen. Paa dette Slag er bleven Vaabenstilstand. Menneskeligheden sukker efter Freden. Til den 27. Decembær var Veyrliget milt; Kornpriserne vare hidtil høye imod 8 Rd.

for Tønde Rug, og Boghvede imod 5 Rd. Dog hvor besværlig end Tiden er, takker Landet den Gode Gud for Fred, under hvilken alt øvrigt haabes overvundet. Den 31. Xbr. 1805.

C. F. Junghans.

Milt var Veyrliget og liden Snee falt Vinteren igien-nem; med April Maaned begynte Frost og var temmelig stærk, ogsaa falt nogen Snee. Den 13. April var den strængeste Vinter Dag, vi havde havt her med Snee og Frost, men Foraaret infant sig derpaa. Høye Priiser vare hidtil paa Kornet, som forhen, og det lader ey til, de skal falde, da Inførsel er ikke betydelig. Østersøisk Rug koster 7 Mk. 8 Sk. Skieppen og vor egen betales med 1 Rd., naar den er god. Vore Tropper ligge endnu i Holsten, naar de komme tilbage, vides ikke. — Tiden gled imidlertid frem. Høsten naaedes. Rugen travede ikkuns smaat, men var giftig. Boghveden var nogenledes, det øvrige Vaarkorn rigelig, saa vi have got Haab om bedre Tider. Sæderugen kostede paa vore Egne Tønden 6 a 7 Rd. Den 4. October overdrog Hr. Schmidt Andst og Giesten Kirker til Cammerherre, Stiftsamtmand Moltke i Ribe for samme Sum og paa samme Maade som han selv havde kjøbt dem, saa at høybemelte Herre nu er eene Eyer af disse Kirker. Vi have allerede maattet levere Havre 3 Skp. pr. Tønde Hartkorn til Tropperne i Holsten, der ey saa snart ventes tilbage. Krigen vedvarer ey allene imellem Frankrig og England, men Saxen, Preussen og Rusland ere tillige den førstes Fjender. Rustninger af disse skee af ald Magt, og førend man tænkte det, er en Bataile holden ved Auerstædt imellem de Preusiske og Franske Armeer, udi hvilken den

Preussiske Armee blev slagen! De Forandringer i Europæ Stater og Omvæltninger, som den Franske Keyser Napoleon har frembragt, kan synes utroelige, og gyseligt er det at tænke paa den Blodsudgydelse, som desformedelst er foraarsaget! De Franske forfulgte de flygtende Preusser til vore Grændser ved Lybeck, og da de vilde trænge over disse efter de flygtende, fyrede vore Folk paa dem, og de vente tilbage. Lybeck intoges med Storm, da et Corps Preusser forsvarede sig i den. Den Preussiske Armee, 150,000 Mand, er næsten gandske ødelagt, Artillerie, Bagage og Magasiner tagne. De Franske gjøre uhyre Fremskridt i de Preussiske Lande, ogsaa Cur Hessen, Brunsvig, Mecklenborg ere intagne af disse. Napoleon vil, at Polen nu igien skal blive en selvstændig Stat. Han er i dette Lands Middelpunkt med sine Tropper, og Polakkerne virke tillige under ham til deres Selvstændighed; med Russiske Tropper har han endnu ey slaaes, hvilket han synes at ønske, ventelig for og at give denne Stat et Knæk; paa det der efter hans Sigende kan ved alle de øvrige Europæiske Staters Afmagt blive lagt god Grundvold til en varig Fred. Et usædvanlig mild Efteraar have vi havt, der meget har lettet de Fattiges Kaar i disse dyre og besværlige Tider. Rugen giælder 6 Rd. og derover. Vore Tropper trække alt nærmere her tilbage, nogle Regimenter ere hjemkomne, flere komme i disse Dage, dog er ikkuns eet Cavallerie Regiment i Dag forkyndet os, at det i Morgen skal sættes paa Fredsfod. Et glad Haab imidlertid for os, hvorfor vi takke den Aldgode, der saaledes gav os at ende Aaret.

Den 31. Decbr. 1806.

C. F. Junghans.

Med Aarets Begyndelse trak en Division af vore Tropper fra Holsten hertil, og den 3. Januar havde vi disse cantonnerende i Qvarkeer. Linien strakte fra Fridericia over Colding til Foldingbro; jeg havde en Compagnie Commandeur Pr: L: Kongstad. Bønderne havde almindelig 1 Mand paa Tønde Hartkorn, men vi og de fleere vestre Sogne bleve igien befriede den 26. Jan., da Mandskabet laae for langt fra Staben i Colding. Haabet synes styrket: at de om kort Tiid drage i deres Standqvarterer, det vil komme an paa Frankrigs Fremskridt mod Rusland; disse trække sig stedse tilbage fra Polen, som de første for største Deelen have, der nu er gangne i Vinterqvarkeer. Vinteren har hidtil været mild, næsten bestandig Vestenvinde. Et dumdrigt Tyveri udøvedes Natten imellem den 23. og 24. Januar paa Vaabenuuset ved Giesten Kirke, hvoraf borttoges 2 Rader Blye Tavler. Vinteren vedblev at være mild med vestelige Vinde intil Martij Maanedes Begyndelse, da det frøs temmelig stærkt og Vinden satte paa Nord — dog var Veiriget afvekslende. Den 3. April falt stærk Snee, som laa næsten en halv Alen høyt, men borttøede dog snart. Endnu ligge af vore cantonnerende Tropper fra Store Andst til Colding. Man vil vide, at Napoleon udi et holdet Slag med Russer og Preusser ikke haver seiret. Hans Armeer recruterer stærk fra Frankrig. Dette Aars 25. April modtog Cammerherre Moltke Skiøder paa Andst & Giesten Kirker, efterat min Fader havde havt Skiøde paa disse netop 32 Aar. Jeg var saare Glad ved denne Handels Tilendebringelse, eftersom jeg af begge disse Mænd var fra Begyndelsen antaget til Mellemand, hvorved jeg havde megen Uleylighed og undertiden Besværlighed, men begge

vare veltilfreds med mig intil Enden. Efterat have bemægtiget sig næsten det gandske Preussiske Rige, og i flere Hovedslag seiret ey allene over Preusserne, men og over Russerne, hvorved gyseligt Blods Udgydelse er skeet, især paa disse, har begge Keyserne havt en Sammenkomst paa Floden Niemen, og dernæst tillige Kongen af Preussen, hvoraf Følgen blev Vaabenstilstand med alvorlig Hensigt imidlertid at see Fred sluttet, dette skal være skeet imellem Napoleon og Alexander den 11de Junij, og dernæst imellem den Første og Preussen senest 5 Dage derefter. Det tegner sig til en velsignet Høst, Boghveden har taget nogen Skade, men for en Deel igien kan komme sig ved got Veirlig. Kornpriserne have hidtil været høye, Rug ved 8 Rd. Tønden, og det øvrige i Sammenligning dermed, hvilket for meeste aarsagedes ved Udførsel til Dantzig, Königsberg og flere Stæder i (!) Østersøen, der have lagt under Beleyring af Franske, men alle nu ere intagne. Endelig samledes den Franske og Russiske Keyser. Af Agtelse for den Russiske Keyser gav Napoleon Kongen af Preussen tilbage hans erobrede Rige, saaledes som det var den 1. Januar 1772, hvorved forbeholdtes paa 12 Qvadrat Mile nær det halve af Landene, han regerede før denne Krig, og et Kongerige Vestphalen skal deraf oprettes. Det preussiske Polen lagt til Saxen under Navn Hertugdømmet Varschau. Aldrig saa snart var denne Fred sluttet, førend Engelland rustede og sendte en Flaade til Østersøen, af denne ankom til Helsingør den 4. August 12 Orlogsskibe og 13 Fregatter og Brigger, og igiennem det store Belt løb 4 Orlogsskibe og 11 Fregatter. Den Engelske Regiering skal have foreslaaet os enten at tage Partie med dem eller begegnes fient[▪]

lig — dette Forslag er afviist. De 3 Regimenter, som laae her omkring, marserede den 10. hastigen til Fyen. Vor Kronprinds kom ilende fra Kiel den 9., Kl. 10¹, Aften, og strax fortsatte Reysen til Kiøbenhavn, for der videre at modtage den Engelske Gesant, vel og foranstalte det fornødne best mueligt. Af de afmarserede Regimenter kom ikkuns eet til Siælland, da Engellænderne spærrede Beltet for de øvrige og ey tillader nogen Militair Overfarten. Den 13. kom Crprdsen¹ atter tilbage til Colding, fortsatte Reysen til Kiel for at føre sin Gemalinde og Datter herhid; han havde bragt vor Konge med, som udhvilede i Odense, og intraf den 15. til Colding. Ikke uden Fare for at blive røbede, droge de over Beltet forklædte og maatte skiule dem udi Rummet, da de Engelske nøye eftersøgte alt. Ogsaa Stadsraadet er kommen til Colding, saasntart skee kan, iler Crprdsen til Siælland; han ventes fra Kiel til Colding i Aften den 17. Denne Dag er det gandske Landeværn opfordret og skal være ved Nørre Biert i Morgen ved Solens Opgang. Alle Collegierne er komne til Colding. De udenlandske Ministre skal opholde dem paa Xstiansfeldt. Man har til denne Dag ikke hørt videre, end at de ældste Landeværn, 3: 3. Classe, er hiemkomne, men paa første Vink skal være færdige. *I Gaar den 26. August lod sig et engelsk Krigsskib see i Lille Belt, og en halv snees Mand gik i Land ved Sønder Stenderup — 1 Mil fra Colding — imod hvilke Militær straks blev afsent, og de bleve tagne.* Nu veed man at den Engelske Regierings Paastand var, at Danmark skulde for først levere den sin Flaade eller bekriges; og nu kiender man dens Hensigt: den vil

¹ 3: Kronprinsen.

bemægtige sig Siælland og Fyhn med smaae Øerne, Floden og Arsenalet, og blive Herrer over Østersøen. Som Voldsmænd, uden minste Aarsag, have de overfaldet os, da vi troede, de vare vore Venner, og de havde adskillige Beviiser for, at vi meente dem det Ærligt. Og vi ligge nu under Krig og dens Bedrøveligheder! Vi have allene at sætte vort Haab til Gud og trøste os ved vor gode Sag. Enhver Dansk tænker paa Engelland med Afskye, og heele Europa er bleven bestyrdset ved denne himmelraabende Uretfærdighed imod et uskyldigt fredelskende Folk. Dog vil Nationen heldere stridende for Æren og Selvstændighed falde, end underkaste sig. 300 Engelske Skibe af alle Slags omgive nu Siælland og fare omkring i vore Vande. De Engelske Landtropper have leyret sig om Kiøbenhavn, deres Hovedqvarteer er Frideriksberg Slot. Vesterbro eller Forstaden have Invaanerne afbrændt. Fienden skal til Lands være 12000 Mand. Hvad til dato er skeet den 28. August og vides, har viist Siællændernes saavel som Kbfn.s Bestemthed, Mod og Kiækhed. De fleste af Fiendens Bomber ere sprungne i Luften, de øvrige ey giort Skade. Imidlertiid modtog Fienden flere Landtropper, saa at denne deres Styrke var voxet til ved 40,000 Mand. Vore Tropper i Siælland kunde ey faae Forstærkning. Kiøbenhavn havde 2 Regimenter disciplinerede Tropper, Landeværnet udgiorde omtrent 10,000. — Fra Staden skeete nogle heldige Udfald, blandt disse var Følgen af eet, at Fienden maatte rømme Frideriksberg med 18 Canoners Tab. Til Vands var ypperligt Forsvar, der tilføjede Fienden stor Skade og nødte ham til at trække sig tilbage; saaledes stod det til den 2. September, da det begyntes med at Bombardere Staden, hvormed

vedholtes i 3 Dage (dette var til Lands). Ilden i Staden tog Overhaand, Frue Kirke var der Brand i foruden mange flere Stæder. Staden capitulerede paa Vilkaar: at England skulde have Floden, tiltakle den og forlade Siælland inden 6 Uger — dette skeete 7. eller 8. September; nu prøves alt mueligt for at faae Tropper derover, for at bortjage Fienden. Den Svenske Konge skal have opført sig lumsk ved at tilsende Engl. brændbare Sager. Fienden er ved Kbfn. imod 30,000 Mand. Sverrig overgav til de Franske sine Øer og Besiddelser ved Østersøen den 8. Sept. og drog hiem med 14,000 Mand. Krigen fortsættes fra vor Side — der ventes meget frygtelige Optrin. — Da den bestemte Tiid var forløben, forlod rigtig nok Fienden Siælland, efter at have plyndret Søe Arsenalet i Kbfn. og øvet mange Uordener i Landet, og droge over paa Svensk Side. Hvornæst der paa Grund af Krigserklæring fra os blev udøvet Fientligheder mod England. Nogle Capere bleve udrustede i Hast, der ængstede deres Handelsskibe fra Østersøen, af hvilke mange rige bleve tagne. Hastigen kom Tropper til Siælland, hvor Crprdsen har taget sit Hovedquarteer; denne vor inderlig elskede Herre opofrer sig gandske selv for Landet. De fleeste formaaende opofre uden Betaling det beste til Skibs Tømmer tjenligst af deres Skove, insende Biedrag i Sølv og Penge til Canonbaades hastige Tilveyebringelse, af hvilke 200 haabes færdige med Foraaret; heele Landet ventes at giøre frievilligt Biedrag. Vor Konge residerer i Rensborg. Russernes Keyser Alexander har og erklæret England Krig og tilkiendegivet ey at tænke paa Venskab med disse, førend Danmark er Fyldestgiort. — Ingen fientlige Skibe ere nu omkring vore Kyster, ey heller i

Norge. Mange af vore ranede Skibe, saa og af Fjendens, strandede eller sank paa Reysen til England. Saaledes staar denne Sag ved Aarets Ende. Kornpriserne ere taalelige, 4 Rd. 3 Mk. Tønde Rug, og de øvrige Slags derefter. At Landet ønsker og beder den Aldgode Fred igien maae vende til os, er upaatvivleligt — imidlertid maa vi ey heller glemme at bede om Naade til at anvende Herrens Tugtelsers Ret, og da lære at overgive os med storligt (?) Sind i hans faderkiærlige Villie. Ævig Lov og Priis og Tak være Dig vor Gud, som udfører alle Ting vel og styrker den Oprigtige i den Forvisning: at alle Ting skal tiene os til gode, naar vi elske Dig.

Den 31. December 1807.

C. F. Junghans.

(Fortsættes.)
